Tartu rahvastik.

A. Tooms.

Rahvastiku arv ja kasv. Veerandsaja aasta eest (1897), kui Tartu juba 40 tuh. elanikku omas ja Tallinna 64,5 tuh., oli Tartu rahvastiku kasv kiirem. Polnud muidugi lootust, et Tartu Tallinnale varssi järele jõuab, sest intensiivsema kasvu ajal (90-dail aastail) oli juurdekasv ainult ligi 1 100 elanikku aastas. Ent hoog oli tugevam: 1881—1897 kasvas Tallinna 27,9%, Tartu aga 41% võrra, — oli ju Tartule uut hoogu annud raudteede ehitamine, kuna Tallinna kui sadamalinna tähtsust, vastupidi, vähendada püüti. — Peale mitmete ajutiste suurenemiste ja vähenemiste on mõlemad linnad iseseisvas Eestis kindla ilme omandanud: lõpptulemusena on Tallinna selle aja kestel, ligi kaks korda suurenenult, Eesti ainukeseks suurlinnaks ja pealinnaks kujunenud, kuna 1/5 võrra suurenenud Tartu ikkagi teisena on püsinud, säilitades kesklinna iseloomu ligi 2,5 korda suurema Tallinna kõrval.

Nagu varemaltki, pole Tartu rahvastiku loomulik juurdekasv viimaseil aastail suureks linnakasvamise mõjuriks olnud. Keskmiselt ligi 1 100 sündimise ja ligi 900 suremisega ei anna aastas 150—200-line ülekaal mingisugust tunduvat suurenemist. Kui seejuures veel arvesse võtta, et Tartu kogudustesse kuuluvad ka mõned ümbruskonna osad ja et juurdetulnud sellepärast veel mitte kõik Tartu elanikud pole, siis on selge, et sellest küljest erilist suurenemist linnal ligemas tulevikus loota pole. Ebanormaalselt madal Tartu loomuliku juurdekasvu koeffitsient (1 tuhande peale) on palju madalam meie üldistest, niigi madalatest koeffitsientidest. Kui siiski Tartus viimaseil aastail kaunis tunduv juurdekasv avaldub, siis tänu juurdevoolule, mis oma hooga ületab kiiremat Tartu kasvuperioodi 90-dail aastail ja milles Tartu nagu võistleks Tallinnaga.

Aadressilaudade andmed näitavad järgmist kasvu:

Accroissement de la population de Tartu et de Tallinn de 1922 à 1925.

	Tartu	Tallinna	%%	
			Tartu	Tallinna
1. jaanuariks:				
1922	53 756	120 179	100	100
1923	54 782	127 566	101,9	106,1
1924	56 156	130 599	104,5	108,7
1925	57 362	129 576	106,7	107,8

Nagu näeme, on Tartu kasvamine kaunis ühtlane olnud, kuna Tallinna eelmise kiirema kasvu järel oleks nagu juba teatud suuruseni jõudnud, millest edasiminek mitmesugustel põhjustel viibib [1]).

1) Vrdl. 9. joon. lk. 196.

Tartu, lk. 443